

I. INTRODUCERE

1.1. Considerații generale privind sectorul Pădure - Lemn

Este evident că de peste o jumătate de secol planeta Pământ se confruntă cu o modificare dramatică a condițiilor de mediu, determinată de o multitudine de cauze naturale și mai ales antropice care au dus la apariția unor procese negative, cu efecte determinante asupra intensificării schimbărilor climatice, legate de mărirea suprafețelor despădurite, de reducerea biodiversității, de degradarea solurilor și apariția proceselor de deșertificare, de diminuarea resurselor (Giurgiu, Badea, 2015).

Prin multifuncționalitatea și biodiversitatea lor, pădurile contribuie la formarea și protejarea solurilor (asigurând stabilitatea versanților), participă la reglarea circuitului apei și controlul calității atmosferei, echilibrează clima la nivel regional și local (mai ales prin evapotranspirație), macroregional precum și la nivel mondial (inclusiv prin stocarea carbonului) (de Groot et al., 2002). De asemenea, pădurile joacă un rol esențial major în conservarea habitatelor amenințate și în asigurarea adăpostului și coridoarelor de migrație a faunei sălbatice rare și amenințate.

Din punct de vedere socio-economic pădurile asigură producția de lemn, biomasă energetică și bunuri nelemnoase, contribuind la dezvoltarea economică și la furnizarea de locuri de muncă, asigurarea unor diverse surse de venit pentru o mare parte din populație (Elands și Wiersum, 2001), în special în țările în curs de dezvoltare (Paul și Chakrabarti, 2011; Kar și Jacobson, 2012) și acționează ca o centură de siguranță economică în vremuri de necesitate (calamități naturale, conflicte sociale, războaie etc).

În acest context, pădurile joacă un rol important, nu doar pentru captarea dioxidului de carbon, ci și prin producția de biomasă și prin potențialul pe care îl au în domeniul energiilor regenerabile. Ele au importanță deosebită și din punct de vedere social și cultural: sunt atractive pentru populația rurală și urbană, permit desfășurarea de activități recreative sau benefice pentru sănătate și reprezintă un patrimoniu cultural important (Seceleanu, 2012).

În decursul anilor, o serie de schimbări instituționale au afectat sectorul forestier în Europa, în special Europa de Est, tranziția de la dominanța proprietății de stat la o pondere mare a proprietății private conducând la o preponderență a unor mecanisme normative rigide în gestionarea pădurilor, care ignoră de multe ori caracterul privat al proprietății asupra pădurilor. Un alt set de schimbări legislative a fost impus de imperativele de urmărire a provenienței legale a masei lemnoase pusă în piață. De asemenea, asigurarea stabilității și rezilienței pădurilor

precum și potențarea contribuției acestora la combaterea schimbărilor climatice impune o schimbare de paradigmă în politicile forestiere. Cadrele pilonilor de sustenabilitate ai managementului forestier sunt afectate direct de către sistemul legislativ național, sistem care la rândul său devine influențat de cel adoptat la nivelul spațiului European, chiar dacă nu toate aspectele evidențiate la nivel european se regăsesc și în România (de exemplu: vătămarea la scară mare a pădurilor produsă de acțiunea factorilor biotici, abiotici incendii etc.)

Având în vedere politicile restrictive în legătură cu necesitatea unui management focalizat pe volum de lemn susținut și eșalonat, structura și multifuncționalitatea pădurilor din România s-a schimbat considerabil în urma procesului de tranziție către o piață deschisă, care implică schimbarea legislației restrictive în acest sens. Managementul actual adoptat trebuie să atingă obiectivele declarate, atât din punct de vedere al asigurării cu continuitate a recoltelor de lemn, cât și al biodiversității și multifuncționalității pădurilor.

Informațiile privind caracterizarea cantitativă și calitativă a resurselor forestiere din România sunt precare, adesea contradictorii, incerte și de cele mai multe ori necomparabile cu cele furnizate de țările Uniunii Europene (UE). Cu toate acestea, o analiză, în dinamică, a unor indicatori relevanți privind modul de gospodărire (suprafața fondului forestier, evoluția compoziției pădurilor, cuantumul suprafețelor parcurse cu lucrări de îngrijire și conducere a arboretelor, aplicarea tăierilor de regenerare, creșterea pădurii, mărimea suprafeței împădurite etc.) reliefează cu pregnanță aspecte îngrijorătoare, referitoare la influențele acestuia asupra viitoarei structuri și calități a resurselor forestiere și implicit asupra valorificării durabile a lor. În caracterizarea și valorificarea resurselor de lemn, ca modalitate de apreciere a modului de gospodărire a pădurilor, sunt necesare și alte informații referitoare, cu precădere, la elaborarea și modul de aplicare a amenajamentelor silvice, la calitatea lucrărilor executate și la implicațiile acestora asupra viitorului pădurilor țării în contextul schimbărilor climatice și al acțiunii altor factori de stres.

Sectorul pădure - lemn este o componentă esențială a economiei naționale, motor al dezvoltării locale și sprijin al comunităților rurale din zonele cu resursă forestieră și deține un potențial unic de a contribui la atingerea țintelor de mediu stabilite prin politicile și strategiile naționale, internaționale și europene (Programul Națiunilor pentru Dezvoltare Durabilă, Agenda Strategică de Dezvoltare Durabilă 2030, Procesul Forest Europe, Noua strategie Forestieră a UE, Agenda 2030 pentru dezvoltarea durabilă a UE, Pactul Verde European - Green Deal).

Totodată, sectorul în ansamblul său contribuie în mod decisiv la sechestrarea carbonului în produsele obținute pe bază de lemn. Substituția materialelor neregenerabile prin produse din lemn (inclusiv în producția de energie sau

construcții) are potențialul de a reduce suplimentar amprenta de carbon cu până la 50%. Lemnul este o resursă regenerabilă, cu impact ecologic redus în etapa de producție, biodegradabil și ușor de reciclat la finalul ciclului de viață (în alte produse sau în energie). Ținta europeană a unei economii circulare, eficiente energetic și neutră climatic poate fi atinsă în orizontul asumat doar prin punerea în valoare a beneficiilor pe care le oferă pădurile și lemnul.

Produsele rezultate prin prelucrarea primară (bușteni, cherestea uscată / verde, lemn stratificat, OSB) sau secundară a lemnului (clădiri, pereți, rame, ferestre, uși, podele și plafoane, textile, mobilă, ambalaje, hârtie) stochează diferențiat în raport cu categoria din care face parte cantități diferite de carbon (Leskinen et al., 2018) care este stocat pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp. Astfel, se poate observa chiar și faptul dacă lemnul este exploatat continuu să stocheze o cantitate considerabilă de carbon, în unele cazuri mai mare decât dacă lemnul nu ar fi fost exploatat.

De menționat este faptul că, transformarea lemnului în produse se poate realiza doar pentru lemnul ce provine din pădurile în care sunt admise tăierile de regenerare și nu din pădurile cu funcții speciale pentru ocrotirea naturii (Tipul I funcțional) și păduri cu funcții speciale de protecție (Tipul II funcțional).

Noua Strategie Forestieră pentru 2030 adoptată de Comisia Europeană în anul 2021 sub umbrela Pactului Verde European, are ca obiectiv central elaborarea unei viziuni și a unor acțiuni concrete pentru îmbunătățirea cantitativă și calitativă a pădurilor din spațiul European și totodată înlesnirea protejării acestora, restaurării lor și implicit rezilienței.

Așadar, se presupune că această strategie ar pune în prim plan necesitățile pădurii în contextul schimbărilor climatice și satisfacerii necesității socio-economice și culturale ale societății.

Guvernul României și-a asumat, de asemenea, elaborarea unei strategii forestiere naționale atât prin Programul de guvernare cât și prin Planul Național de Redresare și Reziliență, realizarea de reforme și investiții în tehnologii și capacități verzi, inclusiv în biodiversitate, eficiență energetică, renovarea clădirilor și economia circulară, precum și realizarea reformei sistemului de management și a celui privind guvernanta în domeniul forestier. Totodată noua Strategie forestiere națională trebuie să fie armonizată cu strategiile naționale din domeniile schimbărilor climatice, agriculturii și dezvoltării rurale, energiei, turismului sănătății și cu planurile de implementare a acestor strategii.

De o deosebită importanță este faptul că în fundamentarea strategiei forestiere naționale, în stabilirea obiectivelor strategice, trebuie avut în vedere locul și rolul ansamblului pădure - sectoare și industriile bazate pe lemn pentru atingerea obiectivelor economice, sociale și de mediu ale societății românești.

1.2. Părți implicate în analiza și evaluarea contribuției actuale și potențiale a sectorului pădure - lemn

Analiza și evaluarea contribuției actuale și potențiale a sectorului pădure - lemn în direcția atingerii obiectivelor Pactului Verde European este realizată de specialiști din cadrul **Institutului Național de Cercetare Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea”** și din **Asociația Industriei Lemnului – Prolemn**, în baza unui protocol de colaborare încheiat între cele două entități.

În acest sens, s-a convenit ca analiza să vizeze teme principale referitoare la: contribuția ecologică și socio-economică a lemnului și a produselor din lemn; dezvoltarea rurală și asigurarea continuă de locuri de muncă; contribuția lemnului prin efectul de substituție a materialelor energetice și a combustibililor fosili cu un nivel ridicat al emisiilor de gaze cu efect de seră (GHG); creșterea acumulării de carbon prin gestionarea durabilă a pădurilor și prin promovarea produselor din lemn cu durată lungă de viață; eficiența energetică prin utilizarea resursei de lemn, precum și identificarea modalităților de stimulare a utilizării lemnului/produselor din lemn prin politici publice.

Pentru realizarea analizei și evaluărilor propuse, specifice acestui studiu, au fost parcurse etape definite privind constituirea unui colectiv de lucru care să stabilească scopul și obiectivele specifice problematicii abordate și care să organizeze seminarii de prezentare a modalităților de identificare a surselor, de documentare și expertiză pe plan intern și internațional și de aprofundare a acestora în conexiune cu noua strategie forestieră națională, pentru susținerea bioeconomiei, planurilor naționale energie-climă și nu în ultimul rând, a obligațiilor României ca și ale tuturor țărilor Uniunii Europene în următorii ani, potrivit Acordului de la Paris (2016), Pactului Verde European (Green Deal) și Conferinței Națiunilor Unite de la Glasgow din anul 2021(COP 26).

Dintre problemele identificate în urma procesului participativ pregătit cu dezbateri organizate în cadrul workshop-ului din Septembrie 2021 (*Pentru un Obiectiv Strategic Național: Pădure - Lemn*) și în cadrul **Forumului Pădurilor, Industriei Lemnului și Bioeconomiei**, ediția decembrie 2021, amintim:

- Insuficienta susținere de către autoritățile statului a particularităților managementului forestier din România și a situației reale a sectorului pădure - lemn la nivelul Uniunii Europene;
- Existența unei suprafețe importante de pădure pentru care nu este asigurată administrarea sau serviciile silvice și pentru care nu sunt elaborate amenajamente silvice;

-
- Accesibilitatea redusă a fondului forestier național, situată cu mult sub media europeană ;
 - Existența unei legislații excesive, precum și inconsecvența și incoerența legislativă din domeniul forestier, inaplicabilitatea unor reglementări normative;
 - Modificarea repetată a prevederilor legale într-un termen scurt și existența unui cadru legal elaborat cu accent preponderent pe sancționarea faptelor produse și mai puțin pe prevenția apariției acestora;
 - Lipsa unei evidențe informatizate a terenurilor forestiere și a delimitărilor între proprietari;
 - Lipsa unor reglementări specifice suprafețelor de fond forestier aparținând micilor proprietari;
 - Culegerea de date statistice insuficiente și distorsionate, necorelate la nivel național și european;
 - Inexistența unui sistem informațional pentru silvicultură și a unor subsisteme specifice ale acestuia suficient dezvoltate;
 - Lipsa unui consorțiu / entitate reprezentativă pentru sector;
 - Neasumarea de către stat a rolului de a furniza informații fundamentate și credibile privind starea resurselor forestiere;
 - Inexistența unor politici / mecanisme de promovare a utilizării lemnului pentru promovarea eficienței energetice sau în construcții;
 - Lipsa informațiilor despre piața produselor forestiere, internă și externă, corelată cu lipsa unor indicatori specifici sectorului care să asigure o radiografie reală a stării pădurilor și să ofere predictibilitate asupra disponibilității resursei de lemn;
 - Lipsa unei politici la nivel național privind valorificarea lemnului, astfel încât să se realizeze o maximizare a valorii lemnului pe piață, cu costuri minime și cu impact redus asupra mediului;
 - Inexistența unor programe de stimulare a achiziției și utilizării unor tehnologii moderne, cu impact redus asupra mediului, în special în ceea ce privește activitatea de exploatare forestieră și activitatea de prelucrare / procesare a lemnului;
 - Existența unei legislații excesive de mediu care vizează activitățile din domeniul silviculturii, în special a activităților de exploatare a pădurilor, respectiv de împădurire, activități care au în fapt rolul de conservare dinamică a ecosistemelor forestiere;
 - Lipsa rezultatelor unor studii de actualitate și a unor rezultate de cercetare inovative, în special cu privire la activitatea de exploatare și prelucrare primară a lemnului;

- Neaplicarea unor forme de sprijin pentru stimularea proprietarilor și administratorilor de fond forestier în scopul conservării și ameliorării biodiversității ecosistemelor forestiere;
- Lipsa unei Strategii forestiere naționale și a unui Program forestier național de implementare a acțiunilor și măsurilor specifice de gestionare durabilă a pădurilor.